

Одеська обласна організація

Інформаційний бюлетень

№ 5

січень 2025 р.

**Податкова соціальна пільга 2025:
кому і як надавати**

Податкова соціальна пільга (далі – ПСП) – це сума, яка зменшує розмір доходу працівника при розрахунку податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). Тим самим зменшується база нарахування ПДФО та сума самого податку. ПСП застосовується лише при розрахунку ПДФО й не застосовується при розрахунку військового збору (ВЗ). Також ПСП може бути застосована лише щодо доходів у вигляді зарплати (у т.ч. прирівняних до неї лікарняних). До доходів за цивільно-правовими договорами чи інших незарплатних доходів ПСП не застосовується.

Порядок розрахунку ПСП у 2025 році

ПСП у 2025 році застосовується в тому самому порядку, що й раніше. Однак змінилися розміри пільги та граничного доходу, що дає право на її застосування. Позаяк ці показники залежать від прожиткового мінімуму для працездатних осіб (див. ст. 169 Податкового кодексу України, *далі – ПКУ*).

У 2025 році право на ПСП можуть мати, наприклад працівники, які працюють на умовах неповного робочого часу і зарплата яких не перевищує **4240,00 грн** (пп. 169.4.1 ПКУ) або які мають більшу зарплату, але утримують 2-х чи більше дітей.

Розмір ПСП і граничного доходу

ПОКАЗНИКИ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІЛЬГИ 2025	
показник	значення
прожитковий мінімум для працездатної особи на 01 січня	3028 грн
сума граничного доходу для застосування ПСП	4240 грн (= 3028,00 грн × 1,4)*
базова ПСП	1514 грн (= 3028,00 грн × 0,5)
* при розрахунку граничного доходу для застосування ПСП округлення здійснюється до найближчих 10 грн (пп. 169.4.1 ПКУ), а не за арифметичними правилами. Через це розрахунок граничного доходу має такий вигляд: 3028 грн × 1,4 = 4239,2 ≈ 4240 грн	

Граничний дохід для застосування ПСП менший за розмір мінімальної зарплати 8000 грн, що діє з 01 квітня 2024 року та має залишитися такою на весь 2025 рік. Після зростання з 01 квітня 2024 року мінімальної зарплати прожитковий мінімум працездатної особи, ПСП і граничний розмір доходу не перераховуються та залишаються такими, як були 01 січня. Через те, що мінімальна зарплата у 2024 та 2025 роках, як і у минулих роках, перевищує граничний дохід для застосування ПСП, то маємо ситуацію, в якій на ПСП мають право лише працівники, які мають незначні доходи. Зокрема це можуть бути працівники, які:

- не виконали **місячної норми праці**. Причина не має значення, наприклад працівник був на лікарняному чи у відпустці за власний рахунок певну частину місяця;
- працюють на умовах **неповного робочого часу**, наприклад працівник працює на 0,5 ставки.

За таких обставин сума місячного доходу працівника може вийти меншою за 4240 грн. Однак за наявності дітей **граничний розмір доходу збільшується** (див. далі про «дитячу» ПСП). І тоді право на ПСП може мати й працівник, який працює повний робочий день та має зарплату більшу за 4240 грн.

Особливості ПСП для сумісників

Щодо працівників-сумісників зверніть увагу на те, що вони мають право на ПСП лише за одним місцем роботи. Сумісник має написати заяву, за яким місцем роботи він бажає отримувати ПСП. «Автоматично» застосовувати ПСП щодо доходу сумісника бухгалтеру не варто. Довіряти працівнику «зі слів» – теж. Заява – це обов’язкова умова застосування ПСП. При цьому працівник має самостійно її оновити (відкликати), якщо в нього раптом щось змінилося.

Доходи працівника за основним місцем роботи та за сумісництвом при визначенні права на ПСП не плюсуються. Тобто працівник, наприклад, може мати за основним місцем роботи зарплату 12000 грн (немає права на ПСП), а за сумісництвом – 4000 грн (є право на ПСП). У такому разі він може користуватися ПСП за сумісництвом за умови подачі відповідної заяви роботодавцю за сумісництвом.

Чи треба заява на застосування ПСП з працівників, що працюють за основним місцем роботи

Так, треба. Якщо працівники працюють за основним місцем роботи, то для отримання базової ПСП **краще взяти від них заяви**. Особливо, якщо ж відомо, що вони працюють ще десь за сумісництвом, то бухгалтер може наполягати, щоб такі працівники написали заяву, у якій визнали, що за іншими місцями роботи вони ПСП не користуються.

Податківці у даному питанні однозначні: «для отримання ПСП платнику ПДФО необхідно подати роботодавцю **заяву про застосування пільги**».

Однак відповідальність за користування ПСП за двома місцями роботи одночасно лежить саме на працівнику, а не бухгалтері.

Розмір ПСП і граничного доходу

Розмір ПСП у 2024 та 2025 роках:

- **1514 грн** – «базова» ПСП, що застосовується для будь-якого працівника, що не має права на ПСП у підвищеному розмірі;
- **2271 грн** – «ПСП 150%» надається за наявності права на таку ПСП, а її розмір складає 150% від базової ПСП;
- **3028 грн** – «ПСП 200%» надається за наявності права на таку ПСП, а її розмір складає подвійний розмір базової ПСП.

На підвищені розміри ПСП 150% та ПСП 200% мають право окремі категорії працівників, які наведені у *таблиці нижче*.

ПІДВИЩЕНІ РОЗМІРИ ПСП ДЛЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ПРАЦІВНИКІВ 2025		
Категорія працівника	Розмір ПСП, грн	Підстава за ПКУ
одинок мати (батько), вдова (вдівець), опікун, піклувальник	2271 (150%)	пп. «а» пп. 169.1.3
особа, яка утримує дитину з інвалідністю		пп. «б» пп. 169.1.3
особа, яка віднесена до першої або другої категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії ВР УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи		пп. «в» пп. 169.1.3
учень, студент, аспірант, ординатор, ад'юнкт, який не отримує стипендії з бюджету		пп. «г» пп. 169.1.3, пп. 169.2.3
особа з інвалідністю I або II групи, у т. ч. з дитинства		пп. «г» пп. 169.1.3
особа, якій призначили довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, у т. ч. журналістів		пп. «д» пп. 169.1.3
учасник бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на якого поширюється дія Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р. № 3551		пп. «е» пп. 169.1.3
Герой України, Герой СРСР, Герой Соціалістичної Праці або повний кавалер ордена Слави чи ордена Трудової Слави	3028 (200%)	пп. «а» пп. 169.1.4
особа, нагороджена чотирма і більше медалями «За відвагу»		
особа з інвалідністю I або II групи із числа учасників бойових дій на території інших країн		пп. «б» пп. 169.1.4
особа, яку визнали репресованою чи реабілітованою		пп. «в» пп. 169.1.4

Приклад застосування ПСП для працівника, який працює неповний робочий час

Якщо працівник установи у листопаді 2025 року працює на 0,5 ставки, відпрацювавши 84 год, та має посадовий оклад **6773 грн** (12-й тарифний

розряд) та більше ніяких доплат і надбавок, то розрахунок його зарплати й утриманих податків є таким:

- зарплата за листопад 2025 за умови повного виконання норми робочого часу (168 год) = $6773 \text{ грн} \times (84/168) = 3386,50 \text{ грн}$;
- ПДФО = $(3386,50 \text{ грн} - 1514 \text{ грн}) \times 0,18 = 337,05 \text{ грн}$;
- ВЗ = $3386,50 \text{ грн} \times 0,015 = 50,80 \text{ грн}$;
- зарплата до виплати працівнику = $3386,50 - 337,05 - 50,80 = 2998,65 \text{ грн}$.

Такий працівник може працювати в установі як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом – за умови, що він написав заяву на отримання ПСП.

Приклад ПСП працівника, який не виконав місячної норми праці

Якщо працівник не виконав місячної норми праці, то йому нараховується зарплата не нижча за мінімальну, яка обчислюється пропорційно до виконаної норми праці. В цьому випадку розрахунок сум доходу і ПДФО відбувається так, як наведено у прикладі, що містить *таблиця нижче*.

ПРИКЛАД ЗАСТОСУВАННЯ ПСП ДЛЯ ПРАЦІВНИКА З НЕВІДПРАЦЬОВАНОЮ НОРМОЮ РОБОЧОГО ЧАСУ 2025	
Показник	Сума та розрахунок, грн
мінімальна зарплата 2024 пропорційно до виконаної норми праці (відпрацьовано 8 р. днів з 21 р. дня* за нормою листопада 2024)	3047,62 (=8000,00 грн ÷ 21 р. дн. × 8 р. дн.)
база нарахування ПДФО після застосування ПСП, так як сума зарплати за місяць < 4240 грн	1533,62 (=3047,62 – 1514)
ПДФО	276,05 (=1533,62 грн × 0,18)
ВЗ**	45,71 (=3047,62 грн × 0,015)
зарплата до видачі	2725,86 (=3047,62 – 276,05 – 45,71)
* воєнний стан у листопаді 2024 триває, тому святково-неробочих днів немає;	
**при розрахунку ВЗ місячний сукупний дохід на ПСП не зменшується	

Зазвичай працівник не виконує місячної норми праці у місяці, якщо:

- перебував у відпустці без збереження зарплати;
- перебував на лікарняному;
- оформив або вийшов із відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею 3-х років;
- тільки розпочав роботу у такому місяці;
- звільнився у такому місяці.

Усі вищезазначені особи є потенційними користувачами ПСП у 2024 та 2025 роках, якщо їхня зарплата (з урахуванням лікарняних) виходить **меншою за 4240 грн або рівною цій сумі**.

«Дитяча» ПСП 2025

«Дитяча» ПСП – це ПСП, що застосовується для працівників, які утримують 2-х чи більше дітей віком до 18 років (при заповненні Додатка 4ДФ – код ознаки ПСП «04», *див. далі*). У такому разі ПСП в розрахунку на кожну дитину становить 1514 грн. Граничний розмір ПСП при цьому також збільшується кратно кількості дітей, тому за наявності 2-х дітей зарплата для отримання права на ПСП має не перевищувати 8480 грн ($= 4240 \text{ грн} \times 2$). Якщо дитина одна, то працівник застосовує ПСП «на себе» (код ознаки ПСП у Додатка 4ДФ – «01»).

Однак, якщо серед дітей є дитина чи діти з інвалідністю, то ПСП в розрахунку на кожну дитину з інвалідністю береться – 2271 грн ($= 1514 \text{ грн} \times 1,5$). Граничний розмір доходу при цьому рахується за загальними правилами – кратно кількості дітей. У ситуації, коли дитина одна й вона з інвалідністю, застосовується ПСП 150% у розмірі 2271 грн при граничному рівні доходу 4240 грн. Однак у даній ситуації у Додатка 4ДФ застосовується код ознаки ПСП 150% («02»), а не код «дитячої» ПСП («04»).

Вже пораховані розміри «дитячої» ПСП і граничного доходу для її застосування залежно від кількості дітей наведені у *таблиці нижче*.

РОЗМІРИ «ДИТЯЧОЇ» ПСП І ГРАНИЧНОГО ДОХОДУ 2025		
Кількість дітей	ПСП (код ознаки ПСП «04»), грн	Граничний дохід матері/батька для застосування «дитячої» ПСП, грн (з огляду на кількість дітей)
<i>звичайні діти:</i>		
2	$1514,00 \times 2 = 3028,00$	8480,00 ($= 4240 \text{ грн} \times 2$)
3	$1514,00 \times 3 = 4542,00$	12720,00 ($= 4240 \text{ грн} \times 3$)
4	$1514,00 \times 4 = 6056,00$	16960,00 ($= 4240 \text{ грн} \times 4$)
<i>є діти з інвалідністю:</i>		
1 + 1*	$1514,00 + 2271,00 = 3785,00$	8480,00 ($= 4240 \text{ грн} \times 2$)
2 + 1*	$1514,00 \times 2 + 2271,00 = 5299,00$	12720,00 ($= 4240 \text{ грн} \times 3$)
3 + 1*	$1514,00 \times 3 + 2271,00 = 6813,00$	16960,00 ($= 4240 \text{ грн} \times 4$)
2*	$2271,00 \times 2 = 4542,00$	8480,00 ($= 4240 \text{ грн} \times 2$)
* дитина з інвалідністю		

Право на ПСП залежно від кількості дітей мають обидва батьки (незалежно від перебування у шлюбі), а от застосувати розмір граничного доходу з огляду на кількість дітей може лише **один із батьків**. Батьки самі вирішують з огляду на розміри своїх зарплат, хто з них скористається правом на застосування граничного розміру доходу, щоб отримати підвищений розмір ПСП залежно від кількості дітей. Тобто, якщо ПСП «на дітей» використовує мати, то батько втрачає на неї право. Однак він може користуватися ПСП «на себе», наприклад за роботою за сумісництвом.

Користуючись ПСП «на дітей», працівник **втрачає право на ПСП «на себе»**. Тобто неможлива ситуація, коли працівник за основним місцем роботи має ПСП «на дітей», а за сумісництвом – користується ПСП «на себе». Працівник у такому разі має обрати для себе, що йому вигідніше та за яким місцем роботи.

Працівники, які мають декількох дітей і хочуть скористатися правом на підвищену ПСП, мають подати відповідну **заяву та документи, зокрема свідоцтва про народження дітей**. Які саме документи треба подати визначає Порядок подання документів для застосування податкової соціальної пільги, який затверджений постановою Кабміну від 29.12.2010 р. № 1227 (далі – **Порядок № 1227**).

ПСП за наявності дітей і «одинокий» статус 2025

Працівники, які мають статус одинокої матері (одинокого батька), вдови (вдівця) або опікуна, піклувальника, мають право на ПСП 150% у сумі 2271,00 грн у розрахунку **на кожен їхню дитину**. Свій «одинокий» статус такі працівники мають підтвердити відповідними документами (див. Порядок № 1227). Розміри ПСП та граничного доходу для даної ситуації наведено у таблиці нижче.

РОЗМІРИ ПСП І ГРАНИЧНОГО ДОХОДУ ДЛЯ ОДИНОКОЇ МАТЕРІ (БАТЬКА), ВДОВИ (ВДІВЦЯ) АБО ОПІКУНА, ПІКЛУВАЛЬНИКА 2025					
Кількість дітей	ПСП			Граничний дохід для застосування ПСП залежно від кількості дітей	
	сума, грн	розрахунок	код ознаки	сума, грн	розрахунок
1	2271,00	$2271,00 \times 1$	02	4240,00	$4240,00 \times 1$
2 (або 1 + 1*)	4542,00	$2271,00 \times 2$	04	8480,00	$4240,00 \times 2$
3 (або 2 + 1*)	6813,00	$2271,00 \times 3$	04	12720,00	$4240,00 \times 3$
4 (або 3 + 1*)	9084,00	$2271,00 \times 4$	04	16960,00	$4240,00 \times 4$
* дитина з інвалідністю					

Працівники, які утримують одну дитину з інвалідністю, а також працівники, які мають статус одинокої матері (одинокого батька), вдови/вдівця, опікуна, піклувальника й утримують одну дитину (чи дитину з інвалідністю), у 2025 році не мають права на ПСП, якщо їхня зарплата перевищує розмір граничного доходу для застосування ПСП – 4240,00 грн. Право на ПСП вони мають, якщо їхня зарплата **не більшою** за граничний дохід, тобто коли вони не виконують місячної норми праці або працюють на умовах неповного робочого часу.

Припинення ПСП

Аби припинити користуватися ПСП, працівник чи працівниця подають відповідну заяву. Виняток – «дитячі» ПСП. Коли дитині виповнюється 18 років, бухгалтер припиняє нараховувати ПСП без заяви працівника. Простежити за цим бухгалтер повинен користуючись даними свідоцтв про народження дітей, що мають дані про рік народження дитини.

ПСП надають до кінця поточного року, в якому дитині виповнюється 18 років. Навчання дитини при цьому значення не має.

Якщо працівник чи працівниця, які виховують дитину, втрачають свій одинокий статус, але продовжують користуватися ПСП 150%, то вони також мають подати відповідні заяви про припинення застосування ПСП – інакше, їм загрожує відповідальність.

Відповідальність за неправомірне застосування ПСП

Якщо працівник користувався ПСП незаконно, то з них слід утримати:

- ПДФО, який був недоплатили за час незаконного користування ПСП;
- штраф у розмірі 100% недоплаченого податку (пп. 169.2.4 ПКУ).

Також працівник втрачає право на застосування ПСП до сплати вплати вищезазначених платежів. Якщо працівник уже звільнився, то він має самостійно сплатити податок і штраф, подавши декларацію про майновий стан і доходи для відновлення свого права на ПСП.

Наприклад, типовою є ситуація, коли одинока мати вийшла заміж, але не повідомила про це бухгалтерію і продовжила користуватися ПСП 150%. Або сумісник подав заяви й отримує ПСП за обома місцями роботи. У цьому разі за порушення **повністю відповідає працівник, а не бухгалтер** (пп. 169.2.3 ПКУ).

Однак, якщо застосовували ПСП без заяви працівника, за недоплату ПДФО до бюджету **відповідає роботодавець**. Якщо знайшли таку помилку, то виправити її слід самотужки. Для цього потрібно зробити **перерахунок ПДФО**, аби уникнути штрафних санкцій. Якогось «самоштрафу» чи пені при такому перерахунку не передбачено.

*Підготувала завідувач відділу соціально-економічного захисту працівників
Валентина ПОДГОРЕЦЬ, тел 0676544235.*